

А. А. ГРИГОРУК, Л. М. ЛИТВИН

Економічна теорія
ЕКОНОМІКА
ТУРИЗМУ
у схемах і таблицях

Навчальний посібник

ТЕРНОПІЛЬ
2019

УДК 33.01+338.48](075.8)

Г 83

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
28 травня 2019 р., протокол № 12*

Рецензенти:

Брич В. Я.	доктор економічних наук, професор
кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу
Тернопільського національного економічного
університету
Зянько В. В.	доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та
інноваційного менеджменту
Вінницького національного технічного університету
Грушко В. С.	кандидат економічних наук, доцент
кафедри філософії та суспільних наук
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Григорук А. А., Литвин Л. М. Економічна теорія. Економіка туризму у схемах і таблицях: навчальний посібник. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2019. 412 с.

ISBN 978-617-595-073-9

Навчальний посібник підготовлено відповідно до програми курсу «Економічна теорія» для студентів спеціальності «Туризм». У посібнику розглянуто теоретичні основи економічної теорії, фінанси туристичних підприємств, ціноутворення в галузі туризму.

Посібник містить схеми і таблиці, які сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу та формуванню у майбутніх фахівців економічного мислення.

Навчальний посібник призначений насамперед для студентів, викладачів закладів вищої освіти, а також буде корисним для широкого кола читачів, що цікавляться економічними проблемами та шляхами їх розв'язання.

© А. А. Григорук, Л. М. Литвин, 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
----------------	---

РОЗДІЛ І. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тема 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ЯК НАУКА

1. Зародження й основні етапи розвитку економічної теорії як науки.....	4
2. Розвиток економічної думки України.....	9
3. Предмет та функції економічної теорії.....	13
4. Економічні закони і категорії	16
5. Методи економічної теорії.....	18

Тема 2. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

1. Суть та фактори суспільного виробництва.....	20
2. Економічні потреби та інтереси.....	24
3. Обмеженість виробничих ресурсів та проблеми організації економіки.....	27
4. Економіка та ефективність. Крива виробничих можливостей.....	31

Тема 3. ТИПИ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

1. Зміст економічних систем	34
2. Відносини власності як основа економічної системи. Форми власності в економіці України	35
3. Організаційні форми господарської діяльності. Натуральне і товарне виробництва	45
4. Типи економічних систем.....	49

Тема 4. ГРОШІ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

1. Суть і функції грошей.....	53
2. Грошовий обіг і його закони	55
3. Сучасні зміни в грошовому обігу	61
4. Суть, причини та наслідки інфляції.....	62

Тема 5. РИНОК ЯК ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

1. Виникнення, суть та функції ринку.....	67
2. Структура та інфраструктура ринку.....	71
3. Механізм ринкового регулювання	80
4. Ринкова конкуренція, її суть, форми та значення у розвитку економіки	83

Тема 6. ТУРИСТИЧНИЙ РИНОК ЯК СФЕРА ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

1. Сутність, зміст і функції туристичного ринку.....	88
2. Особливості попиту в туризмі.....	94
3. Особливості пропозиції на ринку туристичних послуг	95
4. Показники ємності, попиту та пропозиції на ринку туристичних послуг.....	96

Тема 7. ПІДПРИЄМНИЦТВО. НОВІ ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. Сутність підприємництва	99
2. Формування системи підприємництва в Україні.....	104
3. Різноманітність форм підприємницької діяльності. Особливості становлення малих підприємств.....	106
4. Сутність та особливості підприємницької діяльності в туризмі.....	111

Тема 8. ПІДПРИЄМСТВО В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

1. Підприємство як первинна ланка ринкового виробництва. Види підприємств.....	116
2. Фонди підприємств та їх кругообіг	122
3. Витрати виробництва та їх види	128
4. Дохід підприємства. Прибуток, його призначення, розподіл і перерозподіл	131

Тема 9. СУСПІЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

1. Економічна роль держави в ринковій економіці.	134
Методи і форми державного регулювання ринкової економіки.	134
2. Суть і види процесу відтворення. Економічне зростання	138
3. Основні показники макроекономіки	143
4. Зайнятість і безробіття.....	145

Тема 10. ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ І СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

1. Доходи населення і їх диференціація	147
2. Рівень життя і бідність.....	151
3. Заробітна плата: суть, форми і системи	155
4. Соціальна політика держави та соціальний захист населення	158

Тема 11. ФІНАНСОВА СИСТЕМА

1. Суть і функції фінансів	163
2. Державний бюджет і його структура	167
3. Податки і податкова система.....	173
4. Страхування в умовах ринкової економіки	179

Тема 12. КРЕДИТНА СИСТЕМА ТА ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЯ

1. Суть, форми і функції кредиту	184
2. Становлення і розвиток кредитної системи.....	191
3. Діяльність Національного банку України.....	193
4. Комерційні банки та їх операції.....	195
5. Кредитно-фінансові інститути	200

Тема 13. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

1. Суть і тенденції світового господарства	203
2. Міжнародна торгівля та світовий ринок.....	211
3. Основні передумови включення економіки України у систему світового господарства	215
4. Економічні аспекти глобальних проблем. Суть глобальних проблем сучасності та передумови їх вирішення	217

РОЗДІЛ II. ФІНАНСИ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ**Тема 14. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ ТА ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ПІДПРИЄМСТВ.
ГРОШОВІ РОЗРАХУНКИ НА ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

1. Сутність, функції та зміст фінансів підприємств.....	224
2. Фінансові відносини і фінансова діяльність підприємств.....	230
3. Фінансовий менеджмент та фінансовий механізм туристичного підприємства.....	233
4. Грошові розрахунки на туристичних підприємствах	235
5. Види рахунків та порядок їх відкриття	240

**Тема 15. КАПІТАЛ ТА ГРОШОВІ НАДХОДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО
ПІДПРИЄМСТВА**

1. Капітал підприємства. Основний капітал туристичного підприємства та характеристика його складових.....	247
2. Показники ефективності використання основних фондів і нематеріальних активів	253
3. Склад і структура оборотного капіталу туристичного підприємства. Ефективність використання оборотного капіталу.....	256
4. Економічна характеристика та класифікація грошових надходжень туристичного підприємства	261
5. Формування валового і чистого доходу. Розподіл і використання прибутку	265
6. Показники рентабельності туристичного підприємства	272

Тема 16. ОПОДАТКУВАННЯ ТА КРЕДИТУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1. Система оподаткування підприємства. Податкові платежі та їх класифікація	274
2. Порядок встановлення та сплати загальнодержавних податків	276
3. Склад та характеристика місцевих податків і зборів, що сплачує туристичне підприємство.....	280
4. Кредитування туристичних підприємств. Особливості банківського кредитування	282
5. Порядок погашення та утримання відсотків за користування кредитами	293
6. Комерційне кредитування підприємств та інші форми кредитних відносин	294

Тема 17. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ НА ТУРИСТИЧНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

1. Сутність, види та методи фінансування інвестицій	298
2. Капітальні вкладення та джерела їх фінансування	302
3. Оцінка ефективності інвестицій	303
4. Зміст та завдання фінансового планування на туристичному підприємстві	305

Тема 18. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1. Зміст і завдання оцінки фінансового стану підприємства	312
2. Фінансовий аналіз діяльності підприємства та методи його проведення.....	319
3. Показники оцінки фінансового стану підприємства	324
4. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства	329
5. Поняття банкрутства. Банкрутство як результат розвитку кризових явищ у діяльності підприємства	334
6. Форми фінансової санації підприємства та джерела її забезпечення	338

РОЗДІЛ III. ЦІНОУТВОРЕННЯ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ**Тема 19. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦІНИ. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЦІНИ НА ТУРИСТИЧНІ ПОСЛУГИ**

1. Сутність та функції ціни. Теорії, що визначають цінність товару.....	342
2. Суть процесу ціноутворення.....	346
3. Класифікація цін.....	348
4. Структура ринкової ціни.....	353

5. Система факторів встановлення цін	355
6. Фактори, що впливають на ціну в туризмі	357
Тема 20. МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ТУРИЗМІ	
1. Методи формування цін	359
2. Класифікація методів прямого ціноутворення	360
3. Методи непрямого ціноутворення	364
4. Стратегії ціноутворення в туризмі	365
5. Стратегії корегування цін	370
Тема 21. СТРУКТУРА ЦІНИ НА ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ	
1. Складові елементи ціни туристичного продукту	371
2. Комплексна ціна туру та її складові	375
3. Визначення ціни реалізації турпродукту	377
4. Види цін у туризмі	381
Тема 22. СТРУКТУРА ВАРТОСТІ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА. СТРУКТУРА РИНКОВИХ ЦІН НА ПРОДУКЦІЮ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ	
1. Формування готельних тарифів і цін на основні та додаткові послуги готелів, у тому числі при розміщенні туристів та інших клієнтів	383
2. Експлуатаційна та повна собівартість послуг розміщення	385
3. Сутність і показники експлуатаційної програми підприємств готельного типу	388
4. Структура повної собівартості продукції харчування	390
5. Основні показники підприємств громадського харчування	394
Тема 23. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН	
1. Суть державної цінової політики	397
2. Методи державного регулювання цін	398
3. Особливості державного регулювання цін на послуги підприємств туристичної сфери	400
ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	402